

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประถมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับที่รัฐต้องใช้งบประมาณมากกว่าการศึกษาระดับและประเภทอื่น เพราะเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจะต้องจัดให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้พลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศมีคุณสมบัติอันเหมาะสมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม ตลอดจนช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น กรมส่งเสริมการศึกษานานาชาติ (2527: 25) กล่าวว่า การจัดการที่ดีซึ่งรวมทั้งการเรียนการสอน การใช้จ่ายงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การลงทุนทางการศึกษาได้ผลคุ้มค่า การลดความสูญเปล่าในทุก ๆ ด้านในระดับประถมศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ควร แก่ความสนใจ เพื่อที่จะพิจารณาหาทางแก้ไขให้ลดน้อยลงตามลำดับ ประเทศไทยได้จัดการประถมศึกษาให้แก่เยาวชนมาจนถึงปัจจุบันเราใช้แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 หลักสูตรการเรียนการสอนก็เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการประถมศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526:4) รัฐบาลได้เห็นความสำคัญในอันที่จะพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาให้มีทั้งปริมาณและคุณภาพให้เสมอภาคกันทั่วทั้งประเทศ โดยระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการยกระดับคุณภาพของการประถมศึกษาให้สูงสุด ซึ่งผลผลิตก็คือเยาวชนไทยนั่นเอง ดังนั้นถ้าการจัดการประถมศึกษาไร้ประสิทธิภาพ มีข้อบกพร่อง มีปัญหาด้านใดด้านหนึ่ง ความเจริญก้าวหน้าของชนในชาติและประเทศก็ค่อยลงด้วย จึงต้องมีการศึกษาสาเหตุ ข้อบกพร่อง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อนำผลนั้นมาพัฒนาคุณภาพของการประถมศึกษาให้สูงขึ้น

การวิจัย เป็น เครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ทราบสภาพและองค์ประกอบของปัญหาต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เพราะการวิจัยการศึกษาเป็นกระบวนการแสวงหาความจริง เพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีแก้ปัญหาย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัย เป็น เทคนิคและ เครื่องมืออันสำคัญสำหรับนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (วีรวรรณ ยุทธนากรชัย 2527: 2) ในอันที่จะให้มีวิวัฒนาการ มีความ

ต้องการที่จะให้เกิดสิ่งที่ดีกว่า เราจำเป็นต้องสำรวจปัญหาข้อบกพร่องและแนวทางที่สิ้นเปลืองน้อยที่สุด แต่ให้ได้ผลมากที่สุด (สมน อมรวิวัฒน์ 2530: 111) และในเรื่องความสำคัญของการวิจัยที่มีต่อการประถมศึกษาชั้น อุดมพร ทองอุไทย ได้ให้ความเห็นไว้ว่า

การวิจัยเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารการประถมศึกษาได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือ เพื่อนำมาวางแผนและตัดสินใจได้ ช่วยให้ครูได้ทราบความก้าวหน้าใหม่ ๆ ในด้านการสอน สื่อการสอน หรือการประเมินผลการเรียนการสอน หรือทำให้ทราบว่าปัญหาการเรียนการสอนอยู่ที่ไหน จะมีวิธีแก้ไข ปรับปรุงได้อย่างไร ทำให้ครูเข้าใจข้อบกพร่องต่าง ๆ (อุดมพร ทองอุไทย 2527: 7)

การวิจัยการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย แผน และโครงการพัฒนาการศึกษา ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศด้วย ด้วยเหตุนี้ ในจุดประสงค์ของแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 จึงมีนโยบายการศึกษาของรัฐว่า "รัฐพึงส่งเสริมการทดลองและวิจัย เพื่อจะได้นำไปใช้ในการปรับปรุงการศึกษาให้เหมาะสมอยู่เสมอ" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520: 6) ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พุทธศักราช 2525 - 2529 มีนโยบายว่า "จะให้มีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัยและผู้นำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศ" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525: 22) และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2530 - 2534 ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า "ข้อ 2.8 ทำการวิจัยทดลองและพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา และการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในระดับจังหวัดปีละ 1 เรื่อง และระดับชาติน้อยปีละ 5 เรื่อง" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529: 27) แสดงให้เห็นว่า แผนพัฒนาการศึกษาแต่ละฉบับได้เน้นให้มีการทำวิจัย เพื่อที่นำผลมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา ดังนั้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงสนับสนุนให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทำการวิจัยการศึกษาระดับประถมศึกษาในระดับจังหวัดขึ้น และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ได้กำหนดให้โครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อนประถมศึกษาให้เป็นโครงการหนึ่งในแผนงานปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา เพื่อให้คุณภาพของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาดียิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นหลักในการปรับปรุง

การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529: 122) ซึ่งโครงการนี้มีเป้าหมายประการหนึ่งว่า "วิจัยและทดลองใช้รูปแบบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา โดยหน่วยงานระดับกองและจังหวัดอย่างน้อยหน่วยงานละ 1 เรื่องต่อปี" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529: 123) ดังนั้นสำนักงานการศึกษาจังหวัดจะต้องทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง และการทำวิจัยนี้เป็นหน้าที่ของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยศึกษานิเทศก์ฝ่ายนิเทศการศึกษามัธยมศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ขั้นตอนแนวปฏิบัติในการทำวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา มีดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แจ้งให้สำนักงานการศึกษาจังหวัดเสนอโครงการวิจัยล่วงหน้า 1 ปีงบประมาณ
2. สำนักงานการศึกษาจังหวัด เขียนโครงการวิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (การเขียนโครงการวิจัยให้เขียนตามแบบฟอร์ม ว.-1, ว.-2 และ ว. 2 ก ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และตามแนวที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนด)
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รวบรวมโครงการวิจัยของจังหวัด เสนอสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โดยส่งผ่านกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณาให้ความ เห็นว่าสมควรสนับสนุนหรือรอไว้ก่อน
4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พิจารณาให้การสนับสนุนโครงการวิจัยอีกครั้ง (โครงการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติพิจารณาว่าควรสนับสนุน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจะพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่า เข้าเกณฑ์หรือไม่)
5. แจ้งสำนักงานการศึกษาจังหวัด เรื่องการอนุมัติโครงการให้ทราบ เพื่อยืนยันว่าจะวิจัยเรื่องนั้นหรือไม่
6. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จัดสรรงบประมาณเมื่อได้มีการ ค่อยรับยืนยัน
7. สำนักงานการศึกษาจังหวัดดำเนินการวิจัย

8. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รวบรวมงานวิจัยของแต่ละจังหวัดและเผยแพร่

(สันติค บุญญาภินันท์ 2530: สัมภาษณ์)

เมื่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทำการวิจัยเสร็จสิ้นลงแล้ว จะส่งรายงานวิจัยให้กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรากฏว่าตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2525 - 2529 มีจังหวัดที่ส่งรายงานวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วมายังกองวิชาการเป็นจำนวน 71 เรื่อง จากการสัมภาษณ์ พรรณี ลีกิจวัฒน์ (22 กรกฎาคม 2530) หัวหน้าโครงการวิจัยและทดลองหารูปแบบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นโครงการย่อยหนึ่งในโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ตามแผนงานดังกล่าวที่ผ่านมา 5 ปี (พ.ศ. 2525 - 2529) ปรากฏว่ามีรายงานวิจัยที่ส่งมาเพียง 71 เรื่องเท่านั้น มีบางจังหวัดมิได้ส่งรายงานวิจัยมาให้กองวิชาการ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยบางเรื่องไม่สามารถดำเนินการจนสำเร็จได้เพราะเกิดอุปสรรคต่าง ๆ ขึ้น บางจังหวัดได้ตัดงบประมาณส่วนนี้ไปทำข้อสอบมาตรฐานหรือสร้างเครื่องมือวัดผล และจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์จังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับโครงการวิจัยและทดลองหารูปแบบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ระหว่างวันที่ 29 พฤษภาคม ถึง 1 มิถุนายน 2530 ที่จังหวัดนครปฐม พบว่า การวิจัยระดับจังหวัดนั้นมีปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ หลายประการ เช่น เกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการทำวิจัย ปัญหาในการบริหารงานวิจัย ตลอดจนเรื่องการนำผลการวิจัยไปใช้ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีต่อคุณภาพของงานวิจัย และมีผลกระทบต่อคุณภาพของการประถมศึกษา ปัญหาดังกล่าวเป็นเพียงข้อสรุปกว้าง ๆ และยังไม่มีการศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยในโครงการนี้ จึงสนใจศึกษาปัญหาดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นความต้องการของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการทราบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัด เกี่ยวกับการทำวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการประถมศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการปรับปรุง เกี่ยวกับการทำวิจัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำวิจัยของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัย
ในโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษา เฉพาะความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัด สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 344 คน เกี่ยวกับสภาพ แนวปฏิบัติ ปัญหา และ
อุปสรรคของการทำวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ตั้งแต่
พ.ศ. 2524 - 2531 ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดดำเนินการ โดยตัวอย่างประชากรที่
ใช้ในการวิจัยเป็นหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์ฝ่ายนิเทศการศึกษา ซึ่งใช้แบบ
สอบถามและแบบสัมภาษณ์เพิ่มเติม เป็น เครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูล
2. การศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาตินี้ มีเนื้อหาครอบคลุมการทำวิจัยด้านที่มาของการทำวิจัย เนื้อหาของการทำ
วิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การบริหารงานวิจัย การเผยแพร่งานวิจัย การนำผลการวิจัยไปใช้
และการติดตามการนำผลการวิจัยไปใช้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษานิเทศก์จังหวัด หมายถึง หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ และศึกษานิเทศก์ฝ่ายนิเทศ
การศึกษา ประจำสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ

การทำวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา หมายถึง
สภาพการดำเนินการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้ จากโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อน
ประถมศึกษาและประถมศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย 4 โครงการ

ได้แก่ โครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อนประถมศึกษา โครงการวิจัยปัญหาการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา โครงการวิจัยและทดลองหารูปแบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน และ
โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการ

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำวิจัย จึงมีความเข้าใจ
ศัพท์ทางการวิจัยที่มีอยู่ในแบบสอบถามของการวิจัย

ความจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยนี้ สุ่มจากรายชื่อศึกษานิเทศก์จังหวัดที่มี
อยู่ในรายงานวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา และสมุด
บันทึกสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2531 ซึ่งศึกษานิเทศก์จังหวัด
บางคนได้ย้าย เปลี่ยนตำแหน่ง หรืออยู่ในระหว่างการลาศึกษาต่อ จึงขอความร่วมมือในการให้
ข้อมูลจากศึกษานิเทศก์คนอื่นในฝ่ายเดียวกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้รับทราบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัด เกี่ยวกับการทำวิจัยและการนำ
ผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการประถมศึกษา
2. เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถม
ศึกษาแห่งชาติ เพื่อปรับปรุงการทำวิจัยระดับจังหวัดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น